

"Aceste *Note de curs* încearcă să ofere studenților un ajutor pentru înțelegerea și însușirea noțiunilor de bază din cea mai vastă ramură a medicinei interne – gastroenterologia/hepatologia –, completând expunerile din sala de curs. Am convingerea că, deși la început vor fi copleșiți de multitudinea de elemente noi, pe parcurs o vor îndrăgi și învăța, iar rezultatele de la examene vor fi pe măsură."

Anca Trifan

ISBN: 978-606-544-499-7

Note de curs
GASTROENTEROLOGIE

Anca TRIFAN
Carol STANCIU

Anca TRIFAN

Carol STANCIU

Note de curs **GASTROENTEROLOGIE**

Editura "Gr. T. Popa" U.M.F. Iași
2017

Anca TRIFAN Carol STANCIU

Note de curs

GASTROENTEROLOGIE

Ediția a IV-a, revizuită și adăugită

Editura „Gr. T. Popa”, U.M.F. Iași
2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TRIFAN, ANCA

Gastroenetrologie: note de curs / Anca Trifan, Carol Stanciu. - Ed. a 4-a, reviz. - Iași : Editura Gr.T. Popa, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-544-499-7

I. Stanciu, Carol

616

Referenți științifici:

Prof. Univ. Dr. Alexandru Oproiu

Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davilla" București

Coperta: Marius Atanasiu

Tehnoredactare computerizată: ing. Sorin Popescu

Editura „Gr. T. Popa”

Universitatea de Medicină și Farmacie Iași

Str. Universității nr. 16

Editura „Gr. T. Popa” este acreditată de CNCSIS - Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin autorilor și Editurii „Gr. T. Popa” Iași. Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată sau transmisă prin nici un mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv fotocopiere, fără permisiunea scrisă din partea autorilor sau a editurii.

Tiparul executat la Tipografia Universității de Medicină și Farmacie
"Grigore T. Popa" Iași

str. Universității nr. 16, cod. 700115, Tel. 0232 301678

Aceste "note" sunt dedicate studenților noștri.
Succes și note cât mai mari la examen !

Anca Trifan, Carol Stanciu

HDS – Hemoragie digestivă superioară
 HH – Hernie hiatală
 HLG – Hemoleucogramă
 HNPCC – Cancer colonic ereditar non-polipozic
 Ht – Hematocrit
 HTP – Hipertensiune portală
 i.v. – intravenos
 INR – International Normalized Ratio
 IP – Indice de protrombină
 IPMN – Neoplazie mucinoasă papilară intraductală
 IPP – Inhibitori ai pompei de protoni
 IQ – Indicele Quick
 IRA – Insuficiență renală acută
 IRM – Imagistică prin rezonanță magnetică
 LAP – Leucin-aminopeptidază
 LC – Liver citosol
 LCR – Lichid cefalorahidian
 LD – Latență distală
 LDH – Lactat dehidrogenază
 LES – Lupus eritematos sistemic
 LKM – Anticorpi anti-microsomiali hepatici
 MCN – Neoplazie chistică mucinoasă
 MEN – Neoplazie endocrină multiplă
 NASH – Steatohepatită non-alcoolică
 NSE – Neuron-specific enolază
 NUC – Analogi nucleoz(t)idici
 OMS – Organizația Mondială a Sănătății
 PA – Pancreatită acută
 PAI – Pancreatită autoimună
 PAR – Poliartrită reumatoidă
 PBH – Infiltrat limfo-plasmocitar
 PBS – Peritonită bacteriană spontană
 PC – Pancreatită cronică
 PCR – Proteină C reactivă
 PDC – Punct de decelerare contractilă
 PET-scan – Tomografie cu emisie de pozitroni
 PIR – Presiune integrată la relaxare
 PMN – Polimorfonucleare neutrofile

PN – Piecemeal necrosis
 POEM – Per-oral endoscopic myotomy
 PVC – Presiune venoasă centrală
 RCUH – Rectocolită ulcero-hemoragică
 RFA – Ablajie prin radiofrecvență
 RGE – Reflux gastroesofagian
 RM (MRCP) – Rezonanță magnetică
 RTSEI – Relaxare tranzitorie a SEI
 RVS – Răspuns viral susținut
 s.c. – subcutanat
 SDE – Spasm difuz esofagian
 SEI – Sfincter esofagian inferior
 SES-CD – Simple endoscopic score for Crohn's disease
 SHR – Sindrom hepatorenal
 SII – Sindrom de intestin iritabil
 SNC – Sistem nervos central
 SRS – Somatostatin receptor scintigraphy
 SZ-E – Sindrom Zollinger Ellison
 TA – Tensiune arterială
 TACE – Chemoembolizare
 TARE – Radioembolizare
 TGO – Transaminază glutam-oxalacetică
 TGP – Transaminază glutam-piruvică
 TIPS – Șunt porto-sistemic transjugular
 TNE – Tumoră neuroendocrină
 TPMT – Thiopurinmetil-transferază
 TSH – Hormon de stimulare tiroidiană
 TTG – Anti-transglutaminază tisulară
 UD – Ulcer duodenal
 UG – Ulcer gastric
 VE – Varice esofagiene
 VEMS – Volum expirator maxim/secundă
 VFC – Viteză a frontului contractil
 VHA – Virusul hepatic A
 VHB – Virusul hepatic B
 VHC – Virusul hepatic C
 VHD – Virusul hepatic D
 VIP – Peptid intestinal vasoactiv
 VLDL – Lipoproteine cu densitate foarte joasă

CUPRINS

Listă de abrevieri	7
Cuvânt înainte	13

ESOFAG

Anca TRIFAN, Carol STANCIU Tulburările motorii esofagiene	17
Acalazia cardiacă	17
Spasmul difuz esofagian	25
Carol STANCIU, Anca TRIFAN Boala de reflux gastroesofagian	28
Carol STANCIU, Anca TRIFAN Esofagul Barrett	42
Carol STANCIU, Anca TRIFAN Hernia hiatală	47
Anca TRIFAN, Carol STANCIU Esofagita eozinofilică	51
Carol STANCIU, Anca TRIFAN Diverticuli esofagieni	56
Anca TRIFAN, Carol STANCIU Tumorile esofagiene maligne	59
Carcinomul scuamos	59
Cancerul esofagian precoce	63
Adenocarcinomul	65

STOMAC ȘI DUODEN

Irina CIORTESCU, Vasile DRUG Sindromul dispeptic	69
Anca TRIFAN, Carol STANCIU Ulcerul gastric și duodenal	73

Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Gastritele	97
Gastritele acute.....	98
Gastrita acută produsă de <i>H. pylori</i>	100
Gastrita flegmonoasă.....	101
Gastrita de stres.....	102
Carol STANCIU, Anca TRIFAN	
Sindromul Zollinger-Ellison	103
Carol STANCIU, Anca TRIFAN	
Suferințele stomacului operat	108
Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Cancerul gastric	115
Camelia COJOCARIU	
Hemoragiile digestive	125
Hemoragiile digestive superioare.....	130
Hemoragiile digestive inferioare.....	142
INTESTIN SUBȚIRE ȘI COLON	
Camelia COJOCARIU	
Boala celiacă	151
Ana-Maria SÎNGEAP	
Tumorile intestinului subțire	161
Cătălina MIHAI, Anca TRIFAN	
Bolile inflamatorii intestinale	177
Cătălina MIHAI, Cristina CIJEVSCHI PRELIPCEAN	
Colita microscopică	198
Mihaela DIMACHE, Carmen ANTON	
Polipii recto-colonici	201
Polipii non-neoplazici.....	203
Polipii neoplazici (polipi adenomatoși).....	207
Gabriela ȘTEFĂNESCU	
Diverticuloza colonică	211
Irina CIORTESCU, Vasile DRUG	
Sindromul de intestin iritabil	219

Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Cancerul colorectal	224
Carmen ANTON, Mihaela DIMACHE	
Boala hemoroidală	245
PANCREAS	
Cătălin SFARTI, Anca TRIFAN	
Pancreatita acută	255
Cătălin SFARTI, Anca TRIFAN	
Pancreatita cronică	263
Ana-Maria SÎNGEAP	
Pancreatita autoimună	273
Cătălin SFARTI	
Tumorile pancreatice	277
Tumorile pancreatice exocrine	277
Tumorile pancreatice endocrine	284
FICAT ȘI CĂI BILIARE	
Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Diagnosticul în afecțiunile hepatice. Hepatomegalia.	
Diagnosticul diferențial al hepatomegaliilor	289
Anca TRIFAN, Carol STANCIU, Camelia COJOCARIU, Ana-Maria SÎNGEAP	
Hepatitele cronice	299
Hepatitele cronice virale	304
Hepatita cronică virală B	304
Hepatita cronică virală D	319
Hepatita cronică virală C	319
Hepatita cronică autoimună.....	329
Colangita biliară primitivă	335
Hepatite cronice de cauze metabolice	337
Hemocromatoza	337
Boala Wilson	342
Hepatita cronică alcoolică	345
Anca TRIFAN, Mihaela DIMACHE, Carol STANCIU	
Cirozele hepatice	350
Definiție. Clasificare. Tablou clinic. Investigații paraclinice.	
Diagnostic pozitiv. Prognostic	350
Complicații – diagnostic și tratament.....	360
Consecințe metabolice.....	360

Ascita și edemele	362
Hemoragia digestivă	368
Encefalopatia hepatică	377
Sindromul hepatorenal	382
Complicațiile hepato-pulmonare	385
Litiază biliară	387
Cancerul hepatocelular	387
Alte complicații	388
Gabriela ȘTEFĂNESCU	
Tumori hepatice	392
Tumori hepatice benigne	392
Tumori hepatice maligne	394
Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Litiază biliară	406
Litiază biliară veziculară	408
Complicațiile litiazei biliare	411
Anca TRIFAN, Carol STANCIU	
Sindromul icteric. Diagnosticul diferențial al icterelor	420
Principalele entități patologice asociate cu icter	428
Bibliografie selectivă	441

Cuvânt înainte

Dragi studenți și tineri medici,

Medicina evoluează neconștient. Salturi colosale în înțelegerea biologiei, geneticii, ființei umane se produc parcă zilnic. Gândirea clinicianului trebuie să evolueze de la cadrul celor 23 de perechi de cromozomi la cel al milioanei de SNP-uri (*single nucleotide polymorphism*) și să-și găsească calea spre un diagnostic și tratament unic, personalizat, cerut de timpurile prezente. "Nu există boli, există bolnavi" este astăzi un adevăr dovedit științific. Este dificil, dar și provocator să fii mentor în vâltoarea acestor schimbări majore de concepte în medicină.

Faptele (adevărurile științifice) se transformă la fiecare generație, cursurile trebuie modificate la fiecare an sau cel mult la doi. Ceea ce este etern de la începuturile medicinei este mesajul pe care fiecare dascăl trebuie în mod conștient să-l transmită studenților săi, și anume acela că trebuie să acționezi întotdeauna corect, bine, în interesul pacientului.

Aceste *Note de curs* încearcă să vă dea o mână de ajutor pentru înțelegerea și însușirea noțiunilor de bază din cea mai vastă ramură a medicinei interne – gastroenterologia/hepatologia –, completând expunerile din sala de curs. Am convingerea că, deși la început veți fi copleșiți de multitudinea de elemente noi, pe parcurs o veți îndrăgi și învăța, iar rezultatele de la examene vor fi pe măsură.

La această ediție, atât eu cât și mentorul meu, prof. Carol Stanciu, am considerat că este timpul să cooptăm și alți autori, care, credem, au contribuit cu viziune nouă, entuziasm și aceeași dorință de a ajuta mai tânără generație să-și găsească calea proprie spre succes în cea mai frumoasă, dar și dificilă profesie – medicina.

Anca Trifan